

Výhody a nevýhody online výuky z pohledu nadaných žáků

doc. PaedDr. Jana Škrabánková, Ph.D.

Katedra fyziky

Přírodovědecká fakulta

Ostravská univerzita

Vedoucí Centra pro výzkum vzdělávání v přírodovědných oborech a talentmanagement

prf.osu.cz/cvvpt/

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Nástin obsahu webináře:

- edukační specifika nadaných žáků
- osobnostní specifika nadaných žáků
- přístupy nadaných žáků ke vzdělávání (rozdíly v prezenční a on-line výuce)
- rozbor názorů nadaných žáků na on-line výuku v kontextu jejich edukačních specifíků a kognitivních schopností
- rozbor názorů nadaných žáků na on-line výuku v oborovém kontextu
- rozbor názorů nadaných žáků na on-line výuku v interpersonálním kontextu

Typologie nadaných žáků

Klasifikace, založená na mnohaletém výzkumu **Maureen Neihart**
National Institute of Education, Singapore

Typy nadaných

- úspěšný nadaný
- kreativní nadaný
- utajený nadaný
- antisociální nadaný
- „dvakrát výjimečný“ nadaný
- nezávisle se učící nadaný

1. úspěšný nadaný

- úspěch ve škole
- snaha líbit učitelům
- snaha mít dobré známky
- konformita, závislost
- preference bezpečných činností
- obava z rizika
- láska rodičů, obliba u učitelů
- obdiv vrstevníků

2. kreativní nadaný

Identifikace

Ptát se, v *jakých oblastech* je kreativní, nikoli, *jak* je kreativní).

- silná vnitřní motivace
- androgynita
- menší sebeovládání
- emocionální labilita
- vysoká míra energie
- malý zájem vyhovět očekávání okolí
- může být v konfliktu s vrstevníky

3. utajený nadaný („underground gifted“)

- snižování/znevažování svého nadání
- pocit, že je okolí nutí vzdát se ctižádostivosti
- pocit nesouhlasu okolí s jejich cíli
- úspěch pokládají za zradu své skupiny
- opouštění příležitostí k rozvoji svého nadání
- neochota využívat své nadání

4. antisociální nadaný

Poprvé popsán v roce 1989.

Tento typ je hodně ovlivněný kamarády a rodinou.

Dva hlavní subtypy

- větší část je pro-sociální
- menší část má kriminální sklony

4. antisociální nadaný

- vytváření krizových situací, působí rušivě
- vážné psychické problémy a s problémy s chováním
- nefunguje motivace odměnou učitele
- problémové chování, vztek, nezodpovědnost
- nerealistická očekávání od sebe samého
- vyhledávání vzrušující zábavy
- neschopnost poradit si s (každodenním) nezdarem

5. dvakrát výjimečný nadaný

- často neúspěšný ve škole nebo naopak intelektově jsou před vrstevníky
- problémové chování
- náchylnost k úzkostem a depresi
- nízké sebevědomí
- ve škole je nespokojený („otrávený“)
- ve srovnání s ostatními typy nadaných je nezralý
- sociální a emocionální potíže
- sociálně a emocionálně jsou o 3 - 4 roky „mladší“ než jejich vrstevníci

6. nezávisle se učící nadaný

- vytrvalý, sám si klade cíle
- vyhledává náročné úkoly
- je výkonný a odvážný
- dobré sebeovládání
- může (ale nemusí) považovat akademické vzdělání za jednu ze svých priorit
- dokáže se vyrovnat se zklamáním a neúspěchem

Edukační specifika nadaných žáků

- svými znalostmi přesahují stanovené požadavky
- problematicky přistupují k pravidlům školní práce
- mají tendenci k vytváření vlastních pravidel
- mají sklon k perfekcionismu
- preferují samostatnou práci
- jejich komunikace s učiteli může být kontroverzní

Edukační specifika nadaných žáků

- rychle se orientují v učebních postupech
- mají zálibu v řešení problémových úloh, zvláště ve spojitosti s vysokými schopnostmi oboru, který je zajímá
- kvalitně koncentrují pozornost
- mají vlastní pracovní tempo
- jsou samostatní
- vytváří vlastní postupy řešení, které jim umožňují využít jejich kreativitu
- mají hluboké zájmy, také více zájmů

Edukační specifika nadaných žáků

- mají vhled do vlastního metaučení
- jsou vnitřně motivováni k rozšiřování a prohlubování znalostí především v předmětech, které reprezentují jejich nadání
- mají potřebu projevit a uplatnit znalosti a dovednosti ve školním prostředí
- mají dobrou paměť a bohatou slovní zásobu
- jsou zvědaví, kreativní, flexibilní a originální

Osobnostní specifika nadaných žáků

- dávají přednost společnosti starších dětí, protože jsou jim mentálním věkem bližší
- často dávají přednost samotě nejen proto, že jim více vyhovuje, ale i proto, že málokdy najdou vrstevníky, kteří by měli podobné zájmy
- jejich introverze sama o sobě nemusí být projevem sociální nepřizpůsobivosti
- jejich schopnost soustředit se na delší dobu a samostatně řešit problémy je předpokladem pro budoucí vědeckou práci
- vnímají souvislosti tam, kde je většina ostatních nevidí
- tomu odpovídá jejich smysl pro humor, kterému často ostatní (zejména vrstevníci) nerozumí

Osobnostní specifika nadaných žáků

- ostře vnímají pravidla a rozpory, což způsobuje výrazně nadaným problémy ve vztazích k autoritám i vrstevníkům
- stává se, že poukazují na nesrovnalosti a odmítají se chovat konformně
- důsledkem mohou být jejich zhoršené vztahy se spolužáky (šikana) i některými vyučujícími
- občas se setkají s nepochopením okolí, na které reagují afektivními výbuchy nebo jinými ne zcela běžnými způsoby, považovanými za patologické projevy

Osobnostní specifika nadaných žáků

- k rozlišení reakce na neporozumění od skutečné patologie je zapotřebí spolupracovat s psychologem, seznámeným s problematikou nadaných
- zejména v nižším věku reagují na nedostatek podnětů zlobením
- někdy jsou diagnostikováni (případně i zařazeni do speciálních tříd) jako děti s poruchami chování
- důsledek je zaměňován za příčinu a problém není řešen, spíše se prohlubuje

Přístupy nadaných žáků ke vzdělávání (rozdíly v prezenční a on-line výuce)

- náročnost na okolí → nyní uplatňována omezeně
- potřeba respektu k jejich osobnosti → nyní naplňována omezeně
- touha experimentovat (prakticky i teoreticky) → velmi omezena až nerealizována
- potřeba individuálního přístupu → záleží na nabídce on-line konzultací
- schopnost pracovat s abstraktními symboly → beze změny
- schopnost originálního a kreativního myšlení → beze změny
- motivace vlastním úspěchem → beze změny
- nespokojenost s vlastní neznalostí → beze změny
- nespokojenost s málo dynamickou výukou, související s nutností využívat různé vzdělávací strategie → *zajímavé zjištění*

Přístupy nadaných žáků ke vzdělávání (rozdíly v prezenční a on-line výuce)

- přístup k přijímání didaktických informací → potlačen
- individualismus → on-line výuka může nadaným vyhovovat
- vnějšková stylizace → potlačena
- specifické způsoby chování ve výuce → omezeny
- negativní projevy chování → omezeny
- náladovost → potlačena
- snaha „nachytat učitele“ → potlačena

Výhody on-line výuky pro nadané žáky

- nechává žáky více samostatně přemýšlet a objevovat
- může více podporovat jejich vnitřní touhu po poznávání
- může jim umožňovat více klidu na studium (encyklopedií a dalších zdrojů)

Nevýhody on-line výuky pro nadané žáky

- neumožňuje žákům diskutovat
- nenechává učební proces vést jejich otázkami

Otázkou zůstává, jak se s prodlužující se dobou online výuky tyto postoje nadaných žáků mění.

Co může učitel v rámci on-line výuky udělat?

- připravovat dostatečně stimulující úlohy
- zadávat problémové úlohy a projevit zájem o jejich neobvyklá řešení
- nabídnout dostatek aktivit v rámci předmětu (využití aplikací)
- zdůrazňovat pozitivní stránky výkonu, nikoli chyby
- nepochvičovat mechanické zručnosti
- neočekávat dokonalost a bezchybnost

Otázky k on-line výuce

1. Vyhovuje vám současný stav on-line výuky?

ano ☒ ne

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

2. Pro kterou skupinu předmětů (přírodovědné nebo humanitní) se vám on-line výuka zdá vhodnější?

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

přírodovědné ☒ humanitní

3. Myslíte si, že se díky on-line výuce naučíte více nebo méně učiva nebo zda je množství učiva srovnatelné s prezenční výukou?

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

více ☒ méně ☒ stejně

4. Přispívá on-line výuka k vašemu lepšímu nebo horšímu pochopení učiva nebo na pochopení učiva nemá on-line výuka nemá vliv?

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

lepší ☒ horší ☒ nemá vliv

5. Chybí vám každodenní osobní kontakt se spolužáky?

ano ☒ ne

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

6. Chybí vám každodenní osobní kontakt s učiteli?

ano ☒ ne

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

Výběr z odpovědí

1. Vyhovuje vám současný stav on-line výuky? ~~ano~~ x **ne**

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

- Současný stav online výuky mi nevyhovuje, protože značná část spolužáků při online hodinách není fyzicky přítomno, a pak ztrácíme čas při výuce tím, že učitel vyvolává ty, kteří tam nejsou. Na druhou stranu – ti, které to nezajímá, tak alespoň mají vypnutý mikrofon a neruší vyučování. Úkolů dostáváme v některých předmětech více, než bychom měli, kdybychom normálně chodili do školy. To je nejspíše způsobené tím, že většina učitelů má neustále pocit, že nestíháme, než že bychom byli popředu.

2. Pro kterou skupinu předmětů (přírodovědné nebo humanitní) se vám on-line výuka zdá vhodnější? Svou odpověď stručně zdůvodněte.

~~přírodovědné~~ x **humanitní**

- Rozdíl mezi online a běžnou výukou humanitních předmětů (kromě hudební a výtvarné výchovy), je ten, že se nenacházíme všichni v jedné místnosti. Žádný jiný rozdíl nevnímám.

3. Myslíte si, že se díky on-line výuce naučíte více nebo méně učiva nebo zda je množství učiva srovnatelné s prezenční výukou? **více** x ~~méně~~ x **stejně**

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

- V přírodovědných předmětech, které jsou méně oblíbené, toho probereme více, jelikož vyučování neruší ti, které to nezajímá. V ostatních předmětech nijak nevnímám, že bychom zpomalili tempo probírání nové látky oproti prezenční výuce.

4. Přispívá on-line výuka k vašemu lepšímu nebo horšímu pochopení učiva nebo na pochopení učiva nemá on-line výuka nemá vliv?

~~lepší~~ x **horší** x **nemá vliv**

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

- V přírodovědných předmětech jsme se během distanční výuky učili pouze teorii bez jakékoliv praxe, což si myslím, že bez ní je pochopení probírané látky o něco složitější.

Na druhou stranu online výuka přírodovědných předmětů probíhá přes grafický tablet, takže se moc neliší od psaní křídou na tabuli.

5. Chybí vám každodenní osobní kontakt se spolužáky?

~~ano~~ x **ne**

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

- Chybí mi kontakt s někým jiným než se svou rodinou, ale na druhou stranu někteří spolužáci nedodržují doporučená hygienická opatření (např. mytí rukou, držení rozestupů, ...), což je rizikové. Navíc s těmi, se kterými chci být v kontaktu, se můžu spojit i na dálku, přes internet.

6. Chybí vám každodenní osobní kontakt s učiteli?

ano x ~~ne~~

Svou odpověď stručně zdůvodněte.

- Ano chybí, protože normální způsob výuky je lepší při vysvětlování nového učiva. Navíc si myslím, že není dobré trávit několik hodin denně před obrazovkou počítače.

Děkuji Vám za pozornost

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management